

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ІНСТИТУТ ПРАВА І СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор ЧНТУ

С.М. Шкарлет

« ____ » _____ 2020 р.

ПРОГРАМА

фахового випробування вступників за освітньо-кваліфікаційним рівнем
«магістр» за спеціальністю 231 «Соціальна робота»
з освітньо-професійною програмою «**Соціально-правовий захист**»
на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»

Розглянуто
на засіданні кафедри
соціальної роботи
Протокол №8
від 17 січня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Мета вступного фахового випробування	3
2. Характеристика змісту програми (Опис основних розділів та їх короткий зміст)	3
3. Перелік питань для самоперевірки	14
4. Вимоги до рівня підготовки абітурієнтів	16
5. Порядок проведення вступного фахового випробування	17
6. Структура екзаменаційного білета	17
7. Критерії оцінювання вступного фахового випробування	17
8. Рекомендована література	18
	20

1. МЕТА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Мета вступного фахового випробування – створення рівних можливостей для вступу на навчання за спеціальністю 231 „Соціальна робота”, освітньо-кваліфікаційного рівня магістр випускників за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра на основі перевірки теоретичних знань у галузі соціальної роботи та навичок їх застосування на практиці.

Програма конкурсних вступних випробувань складена відповідно до програм навчальних дисциплін «Теорії соціальної роботи», «Методів і технологій соціальної роботи», «Менеджмент соціальної роботи», вивчення яких передбачено навчальним планом підготовки фахівців за спеціальністю 231 „Соціальна робота”, освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра.

Програма складається з 8 розділів та інтегрує зміст навчальних дисциплін „Теорія соціальної роботи”, „Методи і технології соціальної роботи”, „Менеджмент соціальної роботи”.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

Програма вступних випробувань охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до компетенцій особи, що бажає навчатися в ЧНТУ з метою одержання освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 231 «Соціальна робота».

Розділ 1. Соціальна робота як наука та професійна діяльність

Тема 1.1. Соціальна робота як суспільний феномен, професійна діяльність та наука

Сучасні підходи до визначення поняття „Соціальна робота”. Поняття, зміст, функції та структура соціальної роботи в суспільстві. Значення соціальної роботи на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Рівні соціальної роботи.

Предмет, об’єкт та суб’єкт соціальної роботи. Характер суб’єкт–об’єктних та суб’єкт-суб’єктних відносин в соціальній роботі. Професійна взаємодія в соціальній роботі – теоретичні аспекти.

Коротка характеристика принципів та цінностей соціальної роботи. Загальнолюдські цінності та моральні відносини сучасного українського суспільства. Ціннісні орієнтації та соціальні установки особистості. Роль соціальної роботи в реалізації ціннісних орієнтирів людини. Соціокультурні та моральні цінності суспільства і соціальна робота. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України.

Соціальна робота як суспільний феномен. Волонтерська діяльність як важливий ресурс соціальної роботи.

Якісний стан соціальної діяльності в Україні. Поняття “соціальна держава”, “соціальна політика” і “соціальна робота”, їх взаємозв’язок.

Визначення теорії соціальної роботи як науки, її інтегрований зміст. Об’єктно-предметне поле теорії соціальної роботи. Закономірності, принципи та основні завдання соціальної роботи як науки. Понятійно-категоріальний апарат теорії соціальної роботи.

Тема 1.2. Права людини в аспекті соціальної роботи

Коротка історія прав людини. Поняття та характеристики прав та свобод людини. Види прав та свобод. Закони як гарантії правової держави. Механізм захисту прав людини на міжнародному рівні. Загальна декларація про права людини. Україна як соціальна держава і громадянське суспільство. Конституція держави, угоди та конвенції, хартії прав, інші документи, що містять інформацію про права людини.

Специфіка розуміння прав людини в соціальній роботі.

Розділ 2. Міждисциплінарний характер соціальної роботи

Тема 2.1. Соціальна робота в системі знань про людину та суспільство

Значення та зміст соціальних і гуманістичних засад сучасної соціальної роботи. Взаємозв'язок соціальної роботи з гуманітарними науками: спільність та відмінність об'єктів і предметів дослідження. Особливості розуміння різнорівневої соціальної роботи та змісту діяльності соціальних працівників в аспекті філософських, соціологічних, політологічних, педагогічних та психологічних галузей знань.

Особливості застосування інтегрованого (системного) підходу в сучасній соціальній роботі.

Тема 2.2. Соціологічні та соціально-політичні засади соціальної роботи

Соціально-політичні та ідеологічні основи соціальної роботи. Політико-правові особливості управління соціальними процесами. Україна як соціальна держава: особливості соціально-економічного розвитку країни на сучасному етапі. Завдання, механізми впровадження та умови успішності соціальної політики в Україні для вирішення проблем населення. Основні напрямки та показники реалізації сучасної соціальної політики держави.

Соціологічні джерела соціальної роботи. Суспільство, соціальні системи та соціальні відносини в аспекті соціальної роботи та соціальної політики. Значення, зміст та особливості основних соціологічних теорій та методів, що застосовуються в соціальній роботі. Методи та етапи проведення соціологічного дослідження для потреб соціальної роботи.

Тема 2.3. Роль психології та педагогіки в соціальній роботі

Значення педагогічних знань та принципів в діяльності соціальних працівників. Педагогічний характер та особливості використання педагогічних теорій і методів в соціальній роботі. Аналіз основних груп методів педагогічного впливу. Теоретичні основи та проблеми соціальної педагогіки в Україні.

Взаємозв'язок психології та соціальної роботи. Зміст та використання психологічних теорій і методів в практиці соціальних працівників.

Об'єкт та предмет психології соціальної роботи як міждисциплінарної інноваційної галузі знань. Психологічні підходи до розуміння проблематики особистості, значення соціально-психологічних теорій соціалізації особистості в аспекті індивідуальної соціальної роботи.

Зміст психолого-педагогічної культури та майстерності соціального працівника.

Розділ 3. Сучасні теорії соціальної роботи

Тема 3.1. Психолого-орієнтовані теорії соціальної роботи

Філософське підґрунтя психодинамічної теорії. Психосоціальна терапія Вудс та Холліс. Орієнтована на вирішення проблеми соціальна робота. Застосування психодинамічного підходу в стаціонарних установах. Психодинамічний напрямок та сімейна терапія в соціальній роботі.

Біхевіоральна концепція. Принципи застосування біхевіоральної терапії. Когнітивно-біхевіоральна терапія. Біхевіоральний підхід в роботі з людьми з розумовими обмеженнями. Соціальне навчання. Біхевіоральна терапія в роботі з дітьми. Тренінги спілкування та впевненості у собі. Обмеження та можливості біхевіоральної теорії.

Екзистенційно-гуманістична теорія і практика соціальної роботи. Гуманістична клієнт-центрована модель як основне джерело цінностей в соціальній роботі. Гуманістичний підхід Абрахама Маслоу. Логотерапія та екзистенційний аналіз за В. Франклом. Практичне застосування гуманістичних теорій в соціальній роботі. Особливості застосування екзистенційно-гуманістичного підходу в Україні.

Досвід, перспективи та проблеми застосування психолого-орієнтованих моделей соціальної роботи в Україні.

Тема 3.2. Соціолого-орієнтовані теорії соціальної роботи

Загальна теорія систем – основні принципи. Теорія систем у соціальній роботі – характеристика та особливості застосування. Переваги та недоліки застосування теорії систем у соціальній роботі. Теорія екологічних систем – моделі життя. Взаємовідносини „Людина - середовище”. Створення мереж та системи соціальної підтримки. Система соціальної роботи – основні підходи до аналізу.

Соціально-психологічне підґрунтя соціальної роботи. Теорія ролей. Теорія комунікацій у соціальній роботі.

Соціально-радикальний (Марксистський) підхід у соціальній роботі. Структурна модель соціальної роботи. Феміністична теорія соціальної роботи та антидискримінаційні перспективи. Цивілізаційний та культурологічний підходи у соціальній роботі.

Особливості застосування соціолого-орієнтованих теорій соціальної роботи в Україні: проблеми та перспективи.

Тема 3.3. Комплексно-орієнтовані теорії соціальної роботи

Теорія кризового втручання – історія та сучасність. Поняття кризи, типи кризових ситуацій. Специфічні характеристики кризового втручання. Особливості кризового консультування на Телефоні Довіри.

Проблемно-орієнтований підхід у соціальній роботі – основні принципи та етапи. Специфіка застосування на практиці.

Соціальна робота в громаді. Поняття територіальної громади та громади за інтересами. Соціальна робота з групами в громаді. Проблеми і перспективи розвитку соціальної роботи в громаді в Україні.

Соціально-педагогічна та вітально-орієнтована моделі практики соціальної роботи. Адаптивно-соціалізаційна концепція соціальної роботи. Концепція життєвих сил людини.

Розділ 4. Основні методи та технології соціальної роботи

Тема 4.1. Характеристика основних методів та підходів в індивідуальній соціальній роботі

Індивідуальна соціальна робота як метод: поняття, зміст, особливості формування моделі діяльності соціального працівника. Класифікація та характеристика соціально-психологічних проблем, що вирішуються методами індивідуальної роботи. Індивідуальна робота як процес, поняття й етапи втручання в ситуацію клієнта. Поняття підтримуючих стратегій в індивідуальній соціальній роботі.

Життєві кризи особистості, значення діяльності соціальних працівників для їх подолання. Прояви та характеристики життєвих криз, способи ставлення особистості до життєвих труднощів. Методи допомоги в кризових ситуаціях та шляхи запобігання їх розвитку. Особливості залучення методів і прийомів соціально-психологічної терапії в соціальній роботі на індивідуальному рівні.

Спілкування як інструмент соціальної роботи. Складові, види та функції спілкування у соціальній роботі. Техніки проведення бесіди в практиці соціального працівника. Характеристика основних видів запитань та особливості їх застосування в різних ситуаціях взаємодії з клієнтами.

Тема 4.2. Консультація та посередництво в соціальній роботі

Поняття, зміст та форми соціального посередництва. Особливості посередницької діяльності соціальних працівників у різних сферах діяльності. Значення визначення професійних меж при здійсненні посередництва.

Особливості використання методів консультування в соціальній роботі. Основні види та напрямки консультацій. Етапи та умови проведення консультації.

Професійна консультація та її особливості, основні принципи роботи профконсультанта. Характеристика групової та індивідуальної професійної консультації.

Тема 4.3. Технології інформування та налагоджування зв'язків з громадськістю

Необхідність формування зв'язків із засобами масової інформації як складова спілкування та взаємодії в соціальній роботі. Зміст та моделі технологій налагодження зв'язків з громадськістю.

Технології інформування та їх використання в соціальній роботі. Принципи побудови виступу, вимоги до соціальної реклами та інших інформаційних матеріалів стосовно діяльності соціальних служб.

Тема 4.4. Методи розв'язання конфліктних ситуацій

Поняття та складові конфліктів у соціальній роботі. Види конфліктних ситуацій в практиці соціальних працівників. Шляхи та умови запобігання розвитку конфліктів.

Стратегії розв'язання конфліктів різного рівня: сучасні теорії та моделі. Особливості поведінки соціального працівника в конфліктних ситуаціях.

Проблеми розвитку та протікання конфліктів на етнічному ґрунті. Дії соціальних працівників в ситуаціях етнічних конфліктів.

Тема 4.5. Методи соціальної діагностики та прогнозування в соціальній роботі

Характеристика та етапи методики соціальної діагностики взаємин у соціумі. Значення соціальної діагностики при визначенні проблем клієнтів. Зміст соціально-діагностичних процедур. Види та функції методів соціальної діагностики. Особливості соціальної діагностики групових процесів.

Прогнозування та моделювання в соціальній роботі. Поняття та види прогнозів. Функції та зміст прогностичної діяльності. Класифікація прогностичних методик. Коротка характеристика методів екстраполяції, факторного аналізу, “методики Дельфі”. Особливості застосування означених методик в практиці соціальної роботи.

Значення соціальної діагностики та прогнозування для профілактичної діяльності в соціальній роботі.

Тема 4.6. Поняття проекту та проектної діяльності в соціальній роботі

Поняття та види проектів. Значення розробки та впровадження соціальних проектів для успішної реалізації соціальної політики держави. Складові методики проектної діяльності. Етапи підготовки та написання соціальних проектів. Характеристика основних аплікаційних форм соціальних проектів.

Впровадження та моніторинг соціальних проектів. Основні вимоги до впровадження соціальних проектів в Україні. Сфери застосування результатів проектувальної діяльності. Поняття, значення та види соціального моделювання. Особливості соціальних проектів для системи соціального захисту населення.

Тема 4.7. Соціальна реабілітація та адаптація як методи соціальної роботи

Теоретичні основи соціальної реабілітації та адаптації. Рівні, форми та зміст соціальної адаптації в аспекті теорії та методики соціальної роботи. Поняття дезадаптації та соціального середовища. Діяльність соціальних працівників з метою сприяння соціальній адаптації та побудови доступного простору й середовища для різних груп клієнтів.

Принципи та форми соціальної реабілітації різних груп клієнтів. Особливості медичної, психологічної, соціально-побутової та професійної реабілітації. Індивідуальна програма реабілітації: зміст та методи реалізації.

Розділ 5. Проблемне поле соціальної роботи. Зміст соціальної роботи з різними групами клієнтів

Тема 5.1. Люди похилого віку як клієнти соціальної роботи та системи соціального захисту населення

Науки, що вивчають старіння. Біологічні, психологічні, екологічні і соціальні фактори старіння. Психологічна характеристика процесу старіння. Ейджизм.

Соціально-психологічні типи пристосування до старості. Основні проблеми людей похилого віку.

Система та зміст роботи закладів соціальної роботи з людьми похилого віку. Соціальне обслуговування престарілих. Медико-соціальна реабілітація людей похилого віку. Соціальні установи і заклади по роботі з означеними категоріями людей.

Основні знання і вміння, необхідні соціальному працівникові при роботі з людьми похилого віку. Тактика поведінки соціального працівника при роботі з літніми людьми.

Міжнародний досвід соціальної роботи з людьми похилого віку. Інноваційні форми та методи соціальної роботи з людьми похилого віку.

Тема 5.2. Люди з інвалідністю як клієнти соціальної роботи

Поняття функціональних обмежень, обмежень життєдіяльності та інвалідності. Види функціональних обмежень. Групи інвалідності. Сучасні міжнародні концептуальні основи соціального захисту людей з функціональними обмеженнями. Психосоціальні проблеми інвалідів в Україні. Загальні причини інвалідності та їх особливості в Україні. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів – характеристика документів.

Соціальна допомога людям з функціональними обмеженнями. Соціально-психологічна реабілітація та соціальна адаптація як основні складові інтегративного підходу у соціальній роботі з інвалідами. Напрямки і види соціальної роботи з людьми, що мають функціональні обмеження. Заклади та установи, що займаються соціальною роботою з означеною групою.

Міжнародний досвід соціальної роботи і з людьми, що мають функціональні обмеження. Інноваційні форми та методи соціальної роботи з людьми, що мають функціональні обмеження.

Тема 5.3. Завдання та особливості соціально-педагогічної роботи з сім'єю в Україні

Поняття сім'ї та її роль в соціалізації людини. Типи і функції сім'ї. Соціальні проблеми сучасної сім'ї в Україні. Основні види і форми соціальної роботи з сім'єю. Поняття та види неблагополучних сімей. Форми державної допомоги сім'ям, соціальні служби по роботі з сім'єю. Нормативно-правова база соціальної роботи із сім'єю.

Соціальний супровід неблагополучної сім'ї. Інноваційні методи роботи з сім'єю: міжнародний та вітчизняний досвід.

Тема 5.4. Актуальність гендерних проблем в Україні. Соціальна робота з жінками: напрямки і форми

Проблеми сексизму та гендеру в Україні. Гендерні стереотипи. Статус жінки в сучасному суспільстві, його еволюція та культурна обумовленість. Основні проблеми жінок в Україні, їх причини. Напрямки вирішення “жіночих” проблем. Сутність і форми соціальної роботи з жінками. Органи та установи, що займаються соціальною роботою з означеною групою.

Феміністичні напрямки в соціальній роботі. Поняття „гендерні відносини”.
Форми соціальної роботи з жінками. Правовий статус жінок в Україні.

Тема 5.5. Напрямки і форми соціальної роботи з молоддю та дітьми

Характеристика молоді як особливої соціальної групи. Соціально-економічні і психологічні проблеми молодих людей в Україні. Суть і принципи соціальної молодіжної політики. Центри соціальних служб для молоді та їх діяльність у профілактиці та розв'язанні молодіжних проблем. Недержавні та політичні об'єднання молодих людей – напрямки діяльності.

Різновиди груп ризику дітей в Україні. Девіантна поведінка дітей: способи профілактики та втручання. Форми соціальної роботи з дітьми вулиці. Діти, що залишилися без піклування – сімейні форми виховання.

Тема 5.6. Бідність як проблема соціальної роботи

Різні підходи до поняття бідності. Критерії бідності. Зарубіжний досвід боротьби з бідністю. Межа бідності в Україні. Способи подолання бідності в Україні. Ознайомлення зі Стратегією подолання бідності в Україні. Складові частини документу. Етапи стратегії подолання бідності в Україні. Прожитковий мінімум.

Тема 5.7. Проблеми зайнятості та безробіття в соціальній роботі

Поняття зайнятості та безробіття як соціальних явищ. Фрикційне, структурне та циклічне безробіття. Причини, що їх обумовлюють. Повна зайнятість. Статус безробітного в Україні.

Види соціальних послуг і матеріальних допомог, які можуть бути надані безробітному. Адміністративна організація управління системою соціального захисту від безробіття. Діяльність державної служби зайнятості, центрів зайнятості по вирішенню проблем незайнятого населення та безробітних.

Тема 5.8. Бездомність як проблема соціальної роботи

Проблеми бездомності в Україні та світі в аспекті соціальної роботи. Теорії бездомності. Визначення бездомності. Український контекст бездомності. Основні проблеми соціальної роботи з бездомними. Організації і установи, що здійснюють соціальну роботу з цією категорією клієнтів.

Діяльність установ та організацій Міністерства соціальної політики по вирішенню проблем бездомних та осіб, що повернулися з місць позбавлення волі.

Інноваційні форми соціальної роботи з бездомними та особами, що повернулися з місць позбавлення волі. Вулична соціальна робота.

Тема 5.9. Поняття соціального ризику та груп соціального ризику. Маргіналізація особистості

Поняття суб'єктів підвищеного ризику. Деякі змістовні характеристики соціальних процесів, що призводять до соціальних ризиків. Реальні і потенційні види жертв соціалізації.

Взаємозв'язок соціальних ризиків із соціально-економічним станом суспільства. Типологія ризиків. Спільне і відмінне у поняттях “групи соціального ризику” та

“клієнти соціальних служб”. Суспільні процеси, особистісні та ситуаційні чинники, що призводять до ризикованої поведінки.

Поняття соціальної, культурної, правової, економічної маргіналізації.

Тема 5.10. Поняття соціальної норми та патології. Девіантна поведінка особистості

Соціальна норма. Аномія. Поняття соціальної патології. Види і прояви соціальної патології у життєдіяльності людини. Поняття “соціальна норма” та “девіантна поведінка”. Причини та види девіантної поведінки. Стратегії „нормалізації” та „контролю”: типові форми соціальної роботи в межах кожної з них.

Форми прояву девіантної поведінки. Адиктивна поведінка. Наркоманія та токсикоманія як форми порушення соціальних норм людського співжиття. Пияцтво та алкоголізм як прояви девіантної поведінки. Форми соціальної роботи з особами, що мають наркотичну та алкогольну залежність.

Делінквентна поведінка. Правопорушення як форма антисоціальної поведінки. Види правопорушень. Форми соціальної роботи з особами делінквентної поведінки.

Легка поведінка. Торгівля людьми: причини, мотиви та проблеми запобігання. Проституція та торгівля людьми як форми прояву девіантної поведінки.

Агресивна поведінка. Насильство в сім'ї та суспільстві. Аутоагресія. Суїцидальна поведінка. Засоби попередження та форми соціальної роботи у випадках суїциду.

Тема 5.11. Соціальна робота з ВІЛ-інфікованими та хворими на СНІД

Сутність проблеми СНІДу в світовому масштабі та в Україні. Характеристика ризикованої поведінки та груп ризику щодо зараження хворобами, що передаються статевим шляхом та ВІЛ/СНІД. Особливості протікання захворювання. Проблеми людей – носіїв ВІЛ-інфекції. Зміст, форми та методи профілактики хвороб, що передаються статевим шляхом і ВІЛ. Форми соціальної роботи з ВІЛ-інфікованими та хворими на СНІД. Правові аспекти проблеми.

Діяльність всеукраїнської мережі людей, які живуть з ВІЛ.

Розділ 6. Особливості соціальної роботи в системі соціального захисту населення

Тема 6.1. Характеристика системи соціального захисту та забезпечення в Україні

Сучасні уявлення про соціальну безпеку, соціальний захист та соціальне забезпечення громадян. Сутність та складові системи соціального забезпечення в Україні. Види соціального забезпечення. Коротка характеристика та сучасний стан системи пенсійного забезпечення. Особливості функціонування системи соціального страхування в Україні. Соціальне страхування та персоніфікація як основа ефективної системи соціального забезпечення.

Принципи, функції та складові соціального захисту в державі. Коротка характеристика діючої системи соціального захисту населення в Україні: інституції та напрямки діяльності.

Тема 6.2. Соціальна допомога як складова і різновид діяльності системи соціального захисту населення

Поняття соціальної допомоги (соціальний та соціально-правовий аспекти). Принципи, форми та функції соціальної допомоги. Напрямки реформування системи соціальної допомоги в Україні. Основні види та технології соціальної допомоги.

Адресність як визначальний принцип соціальної допомоги. Соціально-правові та етичні проблеми врахування майна, що перебуває у власності чи користуванні сім'ї. Роль соціальної інспекції в умовах реформування системи надання соціальної допомоги.

Організаційні та правові засади надання соціальних послуг в Україні. Поняття про стандарти надання соціальних послуг. Інноваційні моделі соціальних послуг. Вимірювання діяльності установ, що надають соціальні послуги в Україні.

Тема 6.3. Методи обслуговування у стаціонарних і нестаціонарних закладах системи соціального захисту населення

Види та коротка характеристика діючих стаціонарних і нестаціонарних закладів системи соціального захисту населення.

Особливості та вимоги щодо обслуговування у будинках-інтернатах та пансіонатах системи соціального захисту. Умови прийняття на обслуговування, види послуг, проблеми закладів.

Порядок надання послуг та методи роботи у територіальних центрах обслуговування самотніх непрацездатних громадян і відділеннях соціальної допомоги вдома.

Посадові обов'язки та функції соціальних робітників, соціальних працівників та фахівців системи соціального захисту населення.

Тема 6.4. Методика ведення документації в установах і закладах системи соціального захисту населення

Документальне забезпечення діяльності в системі соціального захисту населення: вимоги, види та значення документування. Методика оформлення документів як складова обслуговування.

Деякі характеристики документального забезпечення різноманітних соціальних технологій. Сучасні інформаційні технології в системі соціального захисту. Значення інформаційних технологій в аспекті реформування системи соціального захисту населення. Способи побудови баз даних про отримувачів різних видів соціальних допомог.

Розділ 7. Особистість та діяльність соціального працівника

Тема 7.1. Статус, професійні вимоги та функції соціального працівника в Україні

Багатосуб'єктність соціальної роботи. Правовий статус соціального працівника. Статус професії в Україні та світі. Престиж професії та проблеми мотивації до соціальної роботи у світлі нового підходу.

Основні функції соціальних працівників у суспільстві, залежність їх виконання від видів підходу до вирішення проблем клієнта. Базисні та спеціальні функції

соціальної роботи. Специфіка виконуваних функцій в системі соціального захисту населення. Важливість та труднощі розвитку соціальної роботи в Україні.

Професіоналізм працівника системи соціального захисту. Професійні якості соціального працівника. Вимоги до особистості соціального працівника. Критерії визначення професійних якостей в соціальній роботі.

Поняття ролі та рольовий репертуар соціального працівника.

Тема 7.2. Психогігієна як умова збереження екології особистості соціальних працівників

Поняття та умови розвитку професійних ризиків в соціальній роботі. Чинники, що призводять до розвитку стресових проявів в діяльності соціальних працівників. Професійна деформація особистості та її особливості. Прояви, етапи розвитку та зміст синдрому вигорання в соціальній роботі.

Методики психогігієни соціальних працівників: теоретичні рекомендації та практичні дії. Професійні межі та засоби самозахисту в різних ситуаціях з клієнтами.

Тема 7.3. Система підготовки спеціалістів для соціальної роботи в Україні

Джерела впевненості соціального працівника в праві здійснювати вплив на особу. Ознаки професійної діяльності – соціальна робота. Поняття професіоналізму у соціальній роботі. Професіограма соціального працівника.

Професійна орієнтація та професійний відбір у соціальній роботі. Рівні підготовки фахівців. Ступені підготовки соціальних працівників в Україні. Основні навчальні заклади, що готують фахівців за даною спеціальністю в Україні. Аналіз існуючої та перспективи майбутньої системи підготовки кадрів для соціальної роботи.

Значення практичного навчання у формуванні професійності соціальних працівників.

Розділ 8. Основи управління соціальною роботою

Тема 8.1. Соціальне управління як галузь наукового знання

Поняття та історія становлення менеджменту в соціальній роботі. Етапи розвитку управлінської соціальної думки. Поняття, характеристики та основні особливості соціальних систем. Рівні управління в соціальній роботі взагалі та системі соціального захисту населення зокрема.

Система функцій соціального управління, їх види і короткий зміст. Значення цілепокладання в соціальному управлінні та управлінні соціальною роботою. Зміст та коротка характеристика основних методів соціального управління: соціальні та соціально-психологічні, економічні, організаційно-адміністративні, методи самоуправління.

Основні проблеми управління в соціальній роботі. Шляхи розв'язання проблемних ситуацій в діяльності керівників соціальних організацій та установ.

Тема 8.2. Значення соціального контролю для ефективності управління

Поняття та функції соціального контролю. Особливості наглядацької діяльності в соціальній сфері. Коротка характеристика основних видів контролю. Критерії ефективності соціальної роботи

Інформаційне забезпечення соціального управління. Поняття соціальної інформації та її роль в управлінні суспільством. Система моніторингу як складова системи контролю та управління соціальною роботою. Види моніторингу в системі соціального захисту населення.

Тема 8.3. Організаційні відносини та організаційна діяльність в управлінні соціальною роботою

Поняття організації та соціально-організаційної культури. Склад і характеристика її категорій. Характеристика формальної та неформальної форми організаційної структури.

Лідерство в процесі управлінської діяльності. Складові мистецтва лідерства в соціальній роботі. Процес прийняття рішень як важливий етап управлінської діяльності. Принципи прийняття ефективних управлінських рішень у соціальній сфері.

3. ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Сучасні підходи до визначення поняття «соціальна робота».
2. Значення соціальної роботи на сучасному етапі розвитку українського суспільства.
3. Розуміння прав людини в аспекті соціальної роботи. Основні міжнародні документи, що проголошують права людини.
4. Характеристика об'єктів і суб'єктів соціальної роботи в Україні.
5. Соціальна робота як наука: предметно-об'єктне поле, закономірності, методи, принципи.
6. Коротка характеристика принципів та цінностей соціальної роботи.
7. Завдання, механізми та чинники реалізації соціальної політики в державі.
8. Особливості соціально-економічного розвитку України на сучасному етапі.
9. Основні показники реалізації соціальної політики України на сучасному етапі.
10. Соціальна робота в системі знань про людину та суспільство.
11. Соціологічні та соціально-політичні засади соціальної роботи.
12. Зміст та використання психологічних теорій і методів у соціальній роботі.
13. Теорія систем у соціальній роботі: науковий та практичний рівні аналізу. Переваги та недоліки застосування теорії систем у соціальній роботі.
14. Система соціальної роботи – характеристика підходів. Системний аналіз в соціальній роботі.
15. Екологічна теорія (екосистемний підхід) – основні положення та можливості застосування в Україні.
16. Психодинамічна практика соціальної роботи. Основні представники. Особливості застосування в Україні.
17. Характеристика підходів до втручання у соціальній роботі: когнітивно-біхевіоральна модель.
18. Екзистенційно-гуманістична теорія та практика соціальної роботи.
19. Характеристика підходів до втручання у соціальній роботі: проблемно-орієнтований підхід, його етапи та особливості застосування.
20. Рольова теорія у практиці соціальної роботи. Досвід застосування в Україні.
21. Теорія комунікацій у практиці соціальної роботи. Досвід застосування в Україні.

22. Соціально-радикальна модель: вплив на розвиток соціальної роботи. Марксистський та структурний підходи.
23. Феміністичні теорії та їх вплив на розвиток соціальної політики та соціальної роботи.
24. Теорія соціального розвитку та соціальна робота в громаді: можливості використання в Україні.
25. Теорія кризового втручання: досвід застосування в Україні.
26. Загальна характеристика психолого-орієнтованих теорій соціальної роботи: особливості застосування на практиці.
27. Загальна характеристика соціолого-орієнтованих теорій соціальної роботи: особливості застосування на практиці.
28. Соціально-педагогічна та вітально-орієнтована теорії соціальної роботи.
29. Теоретичні основи та проблеми соціальної педагогіки в Україні.
30. Поняття клієнта та скрутної життєвої ситуації в соціальній роботі.
31. Характеристика основних методів та підходів в індивідуальній соціальній роботі
32. Консультація та посередництво в соціальній роботі
33. Технології інформування та налагоджування зв'язків з громадськістю
34. Методи соціальної діагностики та прогнозування в соціальній роботі
35. Поняття проекту та проектної діяльності в соціальній роботі
36. Соціальна реабілітація та адаптація як методи соціальної роботи
37. Сучасні уявлення про соціальний захист та соціальне забезпечення громадян.
38. Принципи, функції та складові соціального захисту в державі.
39. Соціальна допомога як складова соціального захисту населення.
40. Організаційні та правові засади надання соціальних послуг в Україні.
41. Порядок надання соціальних послуг у стаціонарних установах ССЗН.
42. Порядок надання соціальних послуг у нестаціонарних установах та закладах ССЗН.
43. Особливості функціонування системи соціального страхування в Україні.
44. Методики ведення документації в установах і закладах ССЗН
45. Проблеми безробіття та шляхи їх вирішення в аспекті соціальної роботи.
46. Особливості профорієнтаційної діяльності соціальних працівників.
47. Характеристика бідності як соціальної проблеми.
48. Особливості підходів до вирішення проблем бідності в Україні.
49. Проблеми людей похилого віку та особливості соціальної роботи з ними.
50. Розуміння соціального захисту людей з інвалідністю в контексті Стандартних правил забезпечення рівних можливостей для інвалідів.
51. Особливості соціальної роботи з людьми з інвалідністю в Україні.
52. Завдання та особливості соціально-педагогічної роботи з сім'єю в державі.
53. Основні напрямки соціальної політики та соціальної роботи з дітьми в державі.
54. Особливості проблематики молоді та напрямки молодіжної соціальної політики держави.
55. Девіантна поведінка дітей та молоді як соціально-педагогічна проблема.
56. Особливості соціальної роботи з жінками в Україні.
57. Вимоги до особистості фахівця із соціальної роботи.
58. Психогігієна як умова збереження екології особистості соціальних працівників.
59. Поняття, складові та шляхи подолання конфліктів у соціальній роботі.

60. Особливості професійного спілкування соціального працівника.
61. Зміст функцій та професійних характеристик фахівців системи соціального захисту населення.
62. Проблеми підготовки фахівців із соціальної роботи в Україні.
63. Значення практичного навчання у формуванні професійності соціальних працівників.
64. Волонтерська діяльність як важливий ресурс соціальної роботи.
65. Соціальне управління як галузь наукового знання.
66. Етапи розвитку управлінської соціальної думки.
67. Система функцій соціального управління, їх види і короткий зміст.
68. Основний зміст та коротка характеристика методів соціального управління.
69. Поняття соціальної інформації та її роль в управлінні суспільством.
70. Поняття, характеристики та основні особливості соціальних систем.
71. Поняття соціально-організаційної культури. Склад і характеристика її категорій.
72. Лідерство в процесі управлінської діяльності. Складові мистецтва лідерства.
73. Процес прийняття рішень як важливий етап управлінської діяльності.
74. Значення та суть соціального контролю та ефективності управління.

4. ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ АБІТУРІЄНТІВ

Для успішного засвоєння освітньо-професійної програми магістра абітурієнти повинні мати базову вищу освіту за вказаним напрямом (диплом бакалавра за спеціальністю 231- «Соціальна робота») та компетенції в галузі соціально-гуманітарних наук, демонструвати базові компетенції науково-пошукової діяльності (мати наукові публікації, бути учасниками наукових заходів – конференцій, семінарів, круглих столів). Обов'язковою умовою є вільне володіння державною мовою, а також володіння іноземною мовою на рівні, достатньому для здійснення професійних та наукових комунікацій у міжнародному просторі.

Відбір студентів для зарахування здійснюється на конкурсній основі.

5. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Вступні випробування охоплюють фахові предмети, які передбачені навчальними планами освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за напрямом підготовки «Соціальна робота» та складаються із тестових завдань з наступних дисциплін: «Теорія соціальної роботи», «Методи і технології соціальної роботи» та «Менеджмент соціальної роботи». Вступні випробування проводяться у вигляді письмового іспиту.

6. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Завдання для вступного фахового випробування для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» на основі відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» включає:

- номер білету;
- 20 тестових завдань з дисциплін «Теорія соціальної роботи», «Методи і технології соціальної роботи», «Менеджмент соціальної роботи» (по 5 балів кожне);

- 5 відкритих запитань за програмою фахових вступних випробувань, спрямованих на виявлення рівня розвитку професійних компетенцій бакалавра із соціальної роботи (по 20 балів кожне).

- шкала оцінювання за 100 бальною шкалою (від 100 до 200 балів)

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

До кожного завдання запропоновано кілька відповідей, з яких вступник повинен вибрати правильну, позначивши кружечком літеру, якою ця відповідь позначена, наприклад, а). Правильна відповідь за кожне тестове завдання оцінюється п'ятьма балами. Вступне завдання складається з 20 тестових завдань.

Оцінювання результатів фахового випробування вступника проводиться за 200-бальною шкалою за формулою:

Кількість балів, отримана за виконання тестових завдань + кількість балів за відповіді на відкриті запитання = кінцевий результат випробування.

Наприклад, $100 + 62 = 162$ бали.

До участі в конкурсі для зарахування до складу студентів допускаються вступники, які за результатами тестування отримали не менше 124 балів. Особи, які отримали менше ніж 160 балів не допускаються до участі у конкурсі на місця державного замовлення.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. «Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть: Монографія. – К.: УДЦССМ, 2001. - 344 с. // Соціальна робота. Книга 1. – 342 с.
2. Вадзюк О. В. Соціальна робота з клієнтами // Соціальна робота в Україні: теорія та практика.- К.: УДЦССМ, 2002.-С. 121.
3. Введення у соціальну роботу. Навчальний посібник. – К.: Фенікс, 2001. – 288 с.
4. Гірняк О.М., Лазановський П.П. Менеджмент: теоретичні основи і практикум: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. – К.: „Магнолія „плюс”, Львів: „Новий світ - 2000”, 2003.
5. Зверева І.Д. Професійний етичний кодекс – нагальна вимога часу // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2003. - №3. – с. 33- 39.
6. Кравченко Р. Соціальна робота з розумово відсталими людьми: Навч. посібник.— К.: Віпол, 2001.— С. 58.
7. Менеджмент социальной работы: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под ред. Е.И.Комарова и А.И.Войтенко. – М.: Гуманит, изд. центр ВЛАДОС, 1999.
8. Основы социальной работы: Учебник//отв. Ред. П.Д. Павленок. – М.: ИНФРА, 1997. – 368 с.
9. Пейн М. Сучасна теорія соціальної роботи. – К. 2000. – 456 с.
10. Практика социальной работы/ под ред. Ханвея К., Филпота Т. – Киев-Амстердам: «Tempus», 1996. – 240 с.
11. Практична соціальна робота / за ред. Картер П., Джеффса Т., Сміта М.К. - Київ-Амстердам: «Tempus», 1996. – 184с.
12. Рамон Ш. Західна і Східна Європа: соціальна робота і соціальна політика // Соціальна робота в Україні: перші кроки / під ред. В.Полтавця. – К.: “КМ Академія”. – 2000 –с. 7-29.

13. Семигіна Т. Між минулим і майбутнім: українське суспільство в час трансформацій // Соціальна політика і соціальна робота. - №3. – 2001. – с.22-39.
14. Семигіна Т. Соціальна політика у глобальному вимірі. – К.: Унів. Вид-во „Пульсари”, 2003. – 252 с.
15. Социальная работа/ Под общей ред. проф.В.И. Курбатова. Серия «Учебники, учебные пособия». – Ростов н/Д: «Феникс», 1999. – 576с.
16. Соціальна робота: технологічний аспект: Навчальний посібник/ За ред. проф. А.Й. Капської. – К.: центр навчальної літератури, 2004. – 352с.
17. Соціальна робота в Україні: перші кроки // під ред. В.Полтавця. – К.: “КМ Академія”. – 2000.
18. Соціальна робота в Україні: теорія та практика//за ред. А.Я.Ходорчук. – К.:ДЦССМ, 2002. – 172 с.
19. Соціальна робота: в 3 ч. – К.: Вид. Дім „Києво-Могилянська академія”, 2004. - 166 с.
20. Соціальна робота: Хрестоматія. – К. ДЦССМ, 2001 // Соціальна робота. Книга 3. – с. 232-251.
21. Соціальні служби - родині: Розвиток нових підходів в Україні / За ред. Григи І. М., Семигіної Т. В.- К., 2002.- С. 22.
22. Справочное пособие по социальной работе// Л.С. Алексеева, П.В.Бобкова, Г.Ю.Бурлака и др. Под ред. А.М. Панова, Е.И. Холостовой. – М.'Юрист, 1997. – 168 с.
23. Теория и методология социальной работы / Под ред. проф. С. И. Григорьева. — М.: "Наука", 1994.
24. Тетерский С.В. Введение в социальную работу: Учебное пособие. – М.:Академический Проект, 2000. – 496 с.
25. Трубавіна І.М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю. Навчальний посібник. – К.: ДЦССМ, 2002. – 132с.
26. Управлінські аспекти соціальної роботи: Курс лекцій // М.Ф. Головатий, М.П. Лукашевич, Г.А. Дмитренко, І.Л. Петрова, М.Б. Панасюк, В.А. Коростельов, М.Є. Сіницький. – К.: МАУП, 2002. – 376 с.
27. Управление социальной сферой / Под ред. В.Э.Гордина: Учебник. – СПб.: Изд-во СПб ГУЭФ, 1998.
28. Фирсов М.В., Студенова Е.Г. Теория социальной работы. – М.:ВЛАДОС, 2000. – 432 с.
29. Щёкин Г.В. Теория социального управления: - МАУП, 1996.
30. Энциклопедия социальной работы: Пер. с англ.— В 3-х т.— М.: Центр общечеловеческих ценностей, 1993.